

LIIKENNE- JA VIESTINTÄVALIOKUNNAN MIETINTÖ 7/2014 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rautatielain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 29 päivänä huhtikuuta 2014 lähettänyt liikenne- ja viestintävaliokuntaan valmis-
televasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen
eduskunnalle laiksi rautatielain muuttamisesta
(HE 48/2014 vp).

- hallitusneuvos Hannu Pennanen, liikenne- ja viestintäministeriö
- yksikönpäällikkö Kaisa Sainio, Liikenteen turvallisuusvirasto TraFi
- yhteiskuntasuhdepäällikkö Nina Routti-Hietala, VR-yhtymä.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut
— Liikennevirasto.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi eräitä rautatielain säännöksiä komission Suomelle rautatiejärjestelmän yhteentoimivuudesta yhteisössä annetun direktiivin täytäntöönpanosta antaman virallisen huomautuksen johdosta. Muutokset ovat lähinnä teknisluonteisia täsmennyksiä voimassa oleviin säännöksiin. Lisäksi rautatieliikenteen viestintää ja tallenteita koskevaa pykä-

lää täsmennettäisiin ja pykälään lisättäisiin säännökset Liikenneviraston, rautatieliikenteen harjoittajan, yksityisraiteen haltijan ja rautatieliikenteen ohjauspalveluja tarjoavan yhtiön oikeudesta saada käyttöönsä rautatieliikenteen tallenteita.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan viimeistään 1 päivänä syyskuuta 2014.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi rautatielakiä (304/2011) lähinnä komission Suomelle antaman rautatiejärjestelmän yhteentoimivuudesta yhteisössä annetun direktiivin 2008/57/EY täytäntöönpanoon liittyvän virallisen huomautuksen vuoksi. Valiokunnan saaman selvityksen

mukaan nämä muutokset ovat lähinnä teknisluonteisia täsmennyksiä voimassa olevaan lakiin. Direktiiveihin liittymättömänä asiana esityksessä ehdotetaan, että rautatieliikenteen viestintää ja tallenteita koskevaan 84 §:ään lisättäisiin Liikenneviraston oikeus saada käyttöönsä rautatieliikenteen tallenteita ja niihin liittyviä

tunnistamistietoja. Samalla ehdotetaan täsmennettäväksi Liikenteen turvallisuusviraston nykyistä tiedonsaantioikeutta. Rautatieliikenteen tallenteilla tarkoitetaan liikenteenohjauksen, veturinkuljettajan, vaihtotyönjohtajien ja ratatyöstä vastaavien henkilöiden välisen viestinnän puhetallenteita sekä junan ulkopuolisten turvalaitteiden keräämiä tietoja. Liikennevirasto voisi käyttää näitä tietoja mm. tehtäviinsä kuuluvassa liikenneturvallisuuden valvonnassa tai esimerkiksi sellaisten onnettomuuksien tutkinnassa, joista Onnettomuustutkintakeskus ei suorita turvallisuustutkintalain (525/2011) mukaista virallista onnettomuustutkintaa.

Lisäksi rautatieliikenteen harjoittajalla, yksityisraiteen haltijalla ja rautatieliikenteen ohjauspalveluja tarjoavalla yhtiöllä olisi esityksen mukaan oikeus saada omaan toimintaansa liittyviä rautatieliikenteen puheviestinnän tallenteita ja niihin liittyviä tunnistamistietoja mm. onnettomuuksien ja vaaratilanteiden tutkintaa varten. Rautatieliikenteen tallenteista poiketen rautatieliikenteen puheviestinnän tallenteisiin ei kuuluisi junan ulkopuolisten turvalaitteiden rekisteröimiä tietoja. Valiokunta korostaa, että ehdotettu rautatieliikenteen toimijoiden tiedonsaantioikeus koskee vain tietojen saamista jälkikäteen. Valiokunta toteaa, että tiedonsaantioikeuden perusteella ei voi missään tilanteissa saada tietoja reaaliaikaisesti ja tietoja ei siten voida käyttää viestinnän reaaliaikaiseen seurantaan. Tietoja voisi saada vain onnettomuuksien ja vaaratilanteiden tutkintaa sekä rautatieliikenteen turvallisuuteen liittyvän puheviestinnän kehittämistä varten. Tietoja ei siten missään tilanteissa voisi saada tai käyttää myöskään työsuhteen velvoitteiden noudattamisen valvontaan.

Valiokunta pitää ehdotettuja esityksen 84 §:n tiedonsaantioikeuksia kannatettavina ja katsoo, että tallenteiden hyödyntämisellä voidaan parantaa mm. rautatieliikenteen onnettomuuksien selvittämistä ja edistää tätä kautta rautatieliikenteen turvallisuutta. Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityk-

sen perusteella valiokunta pitää esitystä myös muilta osin tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena ja puoltaa näin ollen esityksen hyväksymistä muutettuna.

Yksityiskohtaiset perustelut

84 §. Rautatieliikenteen viestintä ja tallenteet. Valiokunta ehdottaa esityksen 84 §:n 3 momentin selkeyttämiseksi säännöksessä käytettyjen termien yhdenmukaistamista siten, että turvallisuusviestinnän ja puheviestinnän tallenteiden sijasta mainitussa säännöksessä tarkoitettujen rautatieliikenteen toimijoiden tiedonsaantioikeus koskisi rautatieliikenteen puheviestinnän tallenteita. Valiokunnan ehdottamalla täsmennyksellä ei muuteta esityksen sisältöä.

Lisäksi valiokunta ehdottaa tulkintaongelmien välttämiseksi, että esityksen perusteluihin sisältyvä maininta Onnettomuustutkintakeskuksen turvallisuustutkinnan ensisijaisuudesta kirjataan 84 §:ään lisättävään uuteen 4 momenttiin, jonka mukaan tilanteissa, joissa Onnettomuustutkintakeskus päättää käynnistää tapahtumaa koskevan turvallisuustutkinnan, Liikenteen turvallisuusvirasto ja Liikennevirasto voivat käyttää rautatieliikenteen tallenteita ja niihin liittyviä tunnistamistietoja 2 momentissa säädetyn mukaisesti vasta sen jälkeen, kun Onnettomuustutkintakeskus on saanut tutkintaa varten tarvittavat tallenteet ja tunnistamistiedot, eikä niiden käytöstä ole Onnettomuustutkintakeskuksen arvion mukaan haittaa tutkinnalle. Kyseinen edellytys koskisi myös rautatieliikenteen puheviestinnän tallenteiden ja niihin liittyvien tunnistamistietojen luovuttamista 3 momentin perusteella kyseisessä momentissa tarkoitetuille rautatieliikenteen toimijoille. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan menettely vastaa nykyistä käytäntöä. Valiokunta pitää tärkeänä, että Onnettomuustutkintakeskus tekee 4 momentissa tarkoitettun arvion ilman tarpeetonta viivästystä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella liikenne- ja viestintävaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisena paitsi 84 § muutettuna seuraavasti:

84 §

Rautatieliikenteen viestintä ja tallenteet

— — — — —
(2 mom. kuten HE)

Jollei muusta lainsäädännöstä muuta johdu, rautatieliikenteen harjoittajalla, yksityisraiteen haltijalla ja liikenteenohjauspalveluja tarjoavalla yhtiöllä on oikeus saada rautatieliikenteen puheviestinnän tallenteita ja niitä koskevia tunnistamistietoja toimijan toiminnassa tapahtuneiden

vaaratilanteiden ja onnettomuuksien *tutkintaa varten* vastaavien tapahtumien ennalta ehkäisemiseksi sekä *rautatieliikenteen turvallisuuteen liittyvän puheviestinnän* kehittämiseksi. Tässä momentissa tarkoitettu tiedonsaantioikeus koskee vain sellaisia *rautatieliikenteen* puheviestinnän tallenteita, joissa toimija itse tai sen henkilöstö on osapuolena.

Jos Onnettomuustutkintakeskus päättää käynnistää tapahtumaa koskevan turvallisuustutkinnan, 2 ja 3 momentissa tarkoitettuja tallenteita ja niitä koskevia tunnistamistietoja voidaan kuitenkin 2 momentissa säädetyn mukaisesti käyttää ja 3 momentin perusteella luovuttaa vasta sen jälkeen, kun Onnettomuustutkintakeskus on saanut tutkintaa varten tarvittavat tallenteet ja tunnistamistiedot, eikä niiden luovuttamisesta ja käytöstä ole Onnettomuustutkintakeskuksen arvion mukaan haittaa tutkinnalle. (Uusi)

Helsingissä 22 päivänä toukokuuta 2014

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Kalle Jokinen /kok
vpj. Osmo Kokko /ps
jäs. Mikko Alatalo /kesk
Thomas Blomqvist /r
Ari Jalonen /ps
Jukka Kopra /kok (osittain)
Merja Kuusisto /sd
Suna Kymäläinen /sd

Raimo Piirainen /sd
Janne Sankelo /kok
Hanna Tainio /sd
Eila Tiainen /vas
Ari Torniainen /kesk
Reijo Tossavainen /ps
vjäs. Simo Rundgren /kesk (osittain).

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Juha Perttula.